

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Malin von Koskull & Pia Liljeroth : Enhetligt och samskapat amningsstöd – en vinst för alla. I : Imetys ilman stressiä = Amning utan stress. Ensi- ja turvakotien liitto; Folkhälsan, 2017 : s. 64-67.

Enhetligt och samskapat amningsstöd

– en vinst för alla

TEXT: MALIN VON KOSKULL OCH PIA LILJEROTH

FOTO: LAURA MENDELIN

Motstridigheter i amningshandledningen ökar föräldrarnas osäkerhet

Ett fåtal mammor ammar den rekommenderade tiden och många familjer upplever att de inte får adekvat information eller tillräckligt med stöd och handledning från mödra- och barnrådgivningen och förlossningssjukhuset. Det här har framkommit i ett flertal nationella studier men det märks också i att det blivit allt vanligare att familjer söker hjälp från frivilliga amningsstödjare även i frågor som den professionella vården borde kunna svara på.

En stor del av dagens föräldrar söker aktivt kunskap och hjälp från olika ställen då de stöter på problem med amningen. Det här kan leda till att familjen får olika och ibland motstridiga svar på sina frågor. Många föräldrar berättar att det har gjort dem mera villrådigas och osäkra och att det varit svårt för dem att veta vems råd de ska förlita sig på. Ett annat problem har varit att tillgången och kvaliteten på amningshandledning har varierat starkt mellan olika

delar av Finland. Amningshandledningen har också kritiserats för att vara för undervisande och inte i tillräckligt hög grad utgå från den unika familjens situation och behov.

Behov av enhetligt amningsstöd

Projektet Amning utan stress har sammankallat professionella och frivilligarbetare till nätverksträffar och utbildningsdagar i Helsingfors, Åbo och Uleåborg, där man diskuterat det lokala amningsstödet och samarbetet. De har visat att det finns ett stort intresse och behov av ökat samarbete mellan aktörer som jobbar inom mödra- och barnrådgivningen, på förlossningssjukhus, med frivilligarbete och inom yrkesutbildningen. Det finns många engagerade och kunniga amningsstödjare inom alla olika instanser, men vetskapen om andras förfaringssätt och perspektiv är knapp.

I alla regioner har deltagarna upplevt att det viktigaste är att skapa enhetlighet och kontinuitet inom amningsstödet. Familjerna ska inte behöva kämpa för att hitta hjälp, alla i amningsstödskedjan ska kunna hjälpa dem till rätta och oberoende

av var man bor ska man ha tillgång till fullgott stöd och hjälp. Det förutsätter att man satsar på att de olika lokala aktörerna lär känna varandra och har kunskap om varandras rutiner och förfaranden. Det andra som förenat alla deltagare är en övertygelse om att det bästa för familjerna är att det finns ett starkt lokalt utbud av både professionell amningshandledning och frivilligt stöd som tillsammans bildar en fungerande och sammanfogad amningsstödskedja.

Fysiska möten och "gemensamt språk" är viktiga för att stärka samarbetet

Samarbetet inom nätverken har visat att det krävs både samordning men också samskapande av det regionala amningsstödet. Erfarenheterna från samarbetsnätverken i Åboland och i Uleåborg visar att det lönar sig att satsa på att skapa fysiska möten där de olika aktörerna kan träffas för att utbyta erfarenheter och kunskap. Det behövs kontinuerliga träffar så att man verkligen har en möjlighet att lära känna varandra, bygga upp ett förtroende och hitta en samsyn gällande amningsstödet. Det handlar

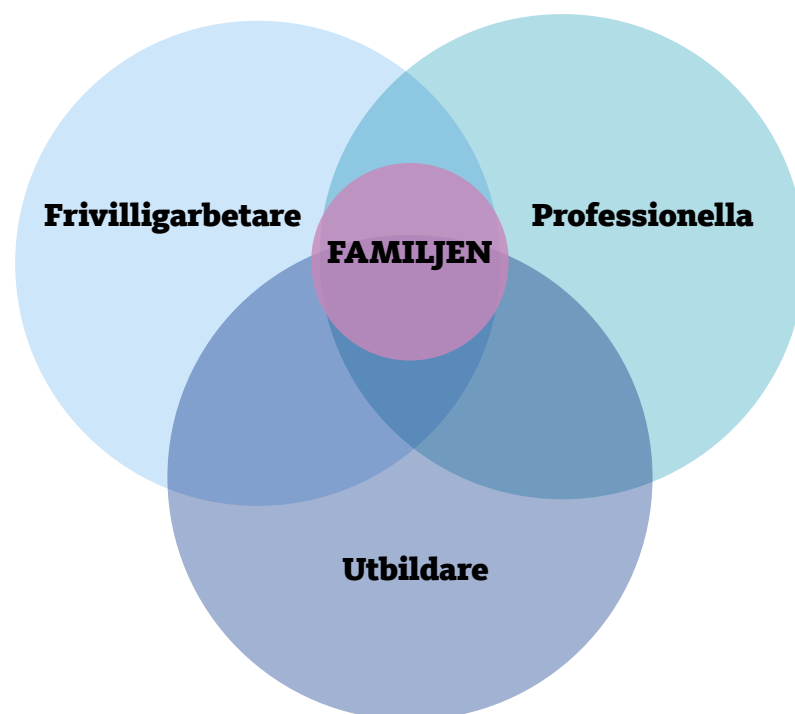
Amning och hur man kan stöda och handleda familjer i amning är ett tema som är gemensamt för många aktörer – såväl för professionella (både inom den offentliga och inom tredje sektorn) och frivilligarbetare som för familjer. För att familjen ska få det stöd den behöver är det viktigt att alla amningsstödsaktörer har tillgång till tillförlitlig kunskap, känner till varandras sätt att jobba och tillsammans skapar strukturer för en fungerande amningsstödskedja. Det jobbar man för inom de samarbetsnätverk som projektet Amning utan stress varit med och utvecklat.

om att skapa ett ”gemensamt språk”, så att risken för motstridigheter och misstro minskar.

I Åbo och Uleåborg valde man att bygga upp det gemensamma språket genom att arrangera seminarier. Det möjliggjorde att fler personer än de som deltagit i nätverksträffarna kunde komma samman och ta del av ny kunskap och praxis. Seminarierna lockade fler deltagare än vad man hade förväntat sig och bidrog till ett ökat intresse och entusiasm för amningsfrämjandet i regionen. Arbetet kring seminariearrangemangen bidrog också till att öka samhörigheten mellan de professionella och frivilliga amningsstödarna och utbildarna i regionen.

Tredje sektorn och yrkeshögskolorna har mycket att bidra till samarbetet

Det nya i de här samarbetsnätverken har varit att också utbildnings- och tredje sektorn har deltagit. I praktiken har det inneburit att några lärare från de lokala yrkeshögskolorna och representanter för Imetyksen tuki ry och Folkhälsans och Förbundet för Mödra- och skyddshems medlems-

föreningars doulaverksamhet har deltagit. Det har visat sig ge många fördelar för alla parter. Utgångspunkten har varit en ”rundabordsprincip”, där alla aktörer deltar som jämbördiga parter med samma status. Att

projektet Amning utan stress, som en utomstående part, har fungerat som sammankallare och facilitator har underlättat skapandet av ett jämställt klimat.

”I utvecklingsarbetet bör vi hålla i minnet familjernas mångfald...”

I ett samarbetsnätverk kan yrkeshögskolorna bidra med att utföra olika utredningar och utvärderingar samt till materialproduktion. Inom yrkeshögskolorna finns en bred kompetens av att systematiskt och vetenskapligt granska olika fenomen och yrkeshögskolorna tar gärna emot förslag på arbeten som studeranden kan utföra inom ramen för sina studier. På så sätt kan studeranden bidra till att utveckla sitt eget område och arbetsmarknaden får nya engagerade amningsstödare som redan under studietiden förkovrat sig i amningsstöd.

Tredje sektorns organisationer har traditionellt arrangerat olika former av kamrattstöd och stödpersonverksamhet men de har också mycket erfarenhet av att bedriva utvecklingsarbete och av att producera material och information som familjer gärna tar till sig. I samarbetsnätverken har de framförallt bidragit till att sprida information direkt till föräldrar, till exempel via sociala medier.

Framtidsvisioner

Vad mera behöver göras för att ytterligare bidra till ett mer amningsvänligt samhälle? Det ökade samarbetet mellan olika aktörer inom amningsstödet behöver utvecklas vidare. Nu utvecklar professionella, frivilliga och utbildare tillsammans enhetliga vårdkedjor och handledningsmodeller, men förlossnings- och barnläkarna behöver också fås med i samarbetet. Och hur är det med den privata sektorn? Vilken roll kommer den att få i framtiden gällande amningsstödet? För att inte tala om den annalkande social- och hälsovårdsreformen. Den

kommer att kräva att vi i framtiden blir ännu bättre på att samarbeta och att samordna de tjänster vi erbjuder familjerna.

Det är också viktigt att vi tillsammans fortsätter att utveckla amningsstödet och nya vårdrutiner som inkluderar partnern, syskon och de nyblivna föräldrarnas egna föräldrar. De är alla viktiga stödpersoner. I utvecklingsarbetet bör vi hålla i minnet familjernas mångfald och att också göra familjerna själva delaktiga i utvecklingsarbetet. Hurudant amningsstöd behöver till exempel utlandsfödda och enföräldrafamiljer eller familjer där ena föräldern lider av psykisk ohälsa? Här kan vi ha stor nytta av att jobba med frågorna i ett nätverk där det finns ett bredare kunnande som öppnar upp för olika perspektiv.

Genom att samarbeta har vi dessutom bättre möjligheter att förverkliga konkreta satsningar så som att skapa material, informationspaket och filmer. Digitaliseringen och interaktiviteten ger oss många nya möjligheter, bara vi kan ta vara på dem. Det finns ännu mycket att göra i samarbetets tecken! ■

Malin von Koskull är sjukskötare, HVM och amningshandledarutbildare och jobbar som projektchef för projektet Amning utan stress vid Folkhälsans förbund

Pia Liljeroth är barnmorska, PD, amningshandledarutbildare och överlärare vid avdelningen för vård och det sociala området vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo

TIIVISTELMÄ SUOMEKSI:

Yhdenmukaista ja yhteistyössä luotua imetystukea – kaikkien eduksi

Imetys ja kuinka perheitä ohjataan ja tuetaan siinä, yhdistää monia toimijoita. Se koskettaa ammattilaisia niin julkisella, yritys- ja kolmannella sektorilla kuin vapaaehtoistoimijoitakin. Jotta perheet saavat tarvitsemaansa tukea, on tärkeää, että kaikilla imetystuen toimijoilla on riittävästi luotettavaa tietoa imetyksestä, että he tuntevat toistensa tavan työskennellä ja luovat yhdessä rakenteita hyvin toimivalle hoitoketjulle. Imetys ilman stressiä on ollut mukana kehittämässä yhteistyöverkostoja, joissa näitä asioita pohditaan.

Monissa tutkimuksissa on todettu, että vanhemmat eivät mielestään saa riittävästi hyvää imetysohjausta synnytyssairaalaista tai neuvolasta. Yhä tavallisempaa on, että perheet kääntyvät vapaaehtoisten imetyksen tukijoiden silloinkin, kun kyse on ammattilaisten vastattavaksi tarkoitettuista kysymyksistä. Vanhemmat etsivät aktiivisesti tietoa ja apua eri tahoilta. Ristiriitainen imetysohjaus lisää vanhempain epävarmuutta. Laadukkaan ja yksilöllisen imetysohjauksen saatavuus myös vaihtelee eri puolilla Suomea.

Imetys ilman stressiä -projektin aikana järjestettiin alueellisia imetystuen toimijoiden tapaamisia Helsingissä, Turussa ja Oulussa. Kävi ilmi, että ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteiselle keskustelulle, tutustumiselle ja yhteistyön lisäämiselle on tarvetta. Kaikilla näillä alueilla osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että yhdenmukainen ja saumaton tuki perheille on tärkeää. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että perheille on tarjolla sekä ammatillista imetysohjausta että vapaaehtoisten tarjoamaa tukea. Yhdessä ne muodostavat toimivan imetystuen hoitoketjun.

Alueellisissa yhteistyöverkostoissa oli koulutus- ja kolmannen sektorin mukana olo, joka osoittautui hyödylliseksi kaikille osapuolille. Mukaan tuli paikallisten ammattikorkeakoulujen opettajia ja imetyksen tukiry sekä Folkhälsanin ja Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten doula-toiminta. Esimerkiksi tuleva SOTE-uudistus, perheiden monimuotoisuus ja digitalisaatio haastavat myös imetystukemisen. ■

folkhälsan

©Folkhälsan & Ensi- ja turvakotien liitto 2017
Projektet Amning utan stress – Imetys ilman stressiä projektit (2013–2016)
Redaktörer/Toimittajat: Malin von Koskull & Jaana Wikgren
Graafisk form/Graafinen ulkoasu: Nanne Nylund

www.folkhalsan.fi

www.ensijaturvakotienliitto.fi